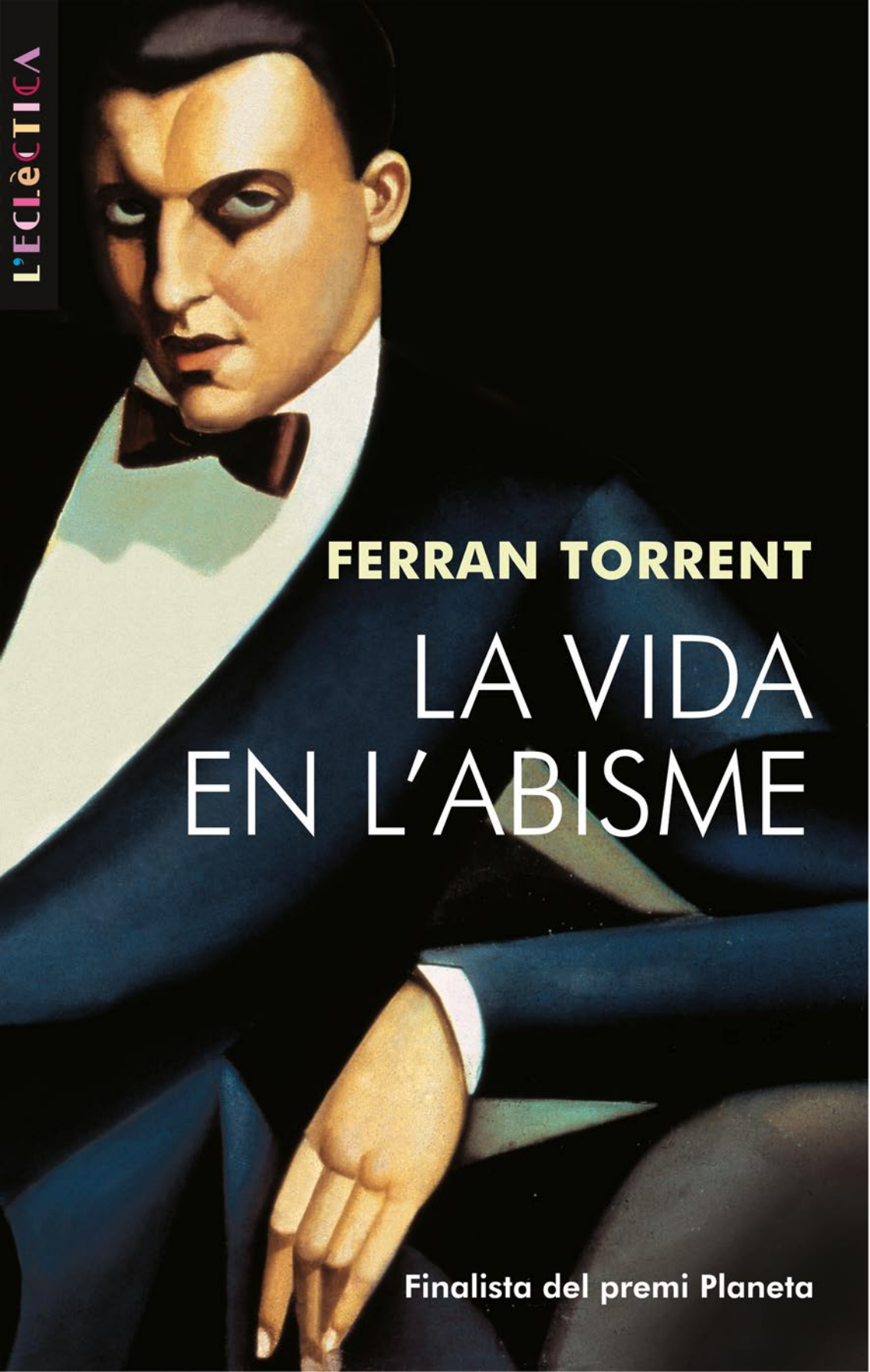

L'ECLÈCTICA

FERRAN TORRENT
**LA VIDA
EN L'ABISME**

Finalista del premi Planeta

L'any 1972 jo tenia vint-i-un anys i era un fracassat absolut, un individu sense cap mena de perspectiva en la vida, dotat d'una rebel·lia sense ideals, un hiperactiu desvagat, confós, desorientat, que no sabia ben bé el que volia, perquè tot allò que desitjava fer, l'únic afany que em motivava, estava en les profunditats de la immoralitat més manifesta de l'època, i les exigències socials diguem-ne més racionals les desobeïa sistemàticament, sense acabar, però, de destruir-les per un temor atàvic, incommensurable, que em tenallava.

Era allò que es coneix com «un cas», un membre inadaptat d'una família de classe mitjana perfectament adaptada a les regles, a la mediocritat. Tot el que es considerava normal em repel·lia. Odiava els bons estudiants, els joves correctes que complien la funció social planificada, els costums uniformadors que no deixaven lloc a la singularitat. L'educació rebuda, encotillada i rígida, m'havia convertit en un petit misantrop que només trobava un cert consol en determinats ambients que a la fi, indefectiblement, m'avorrien.

Em debatia entre la por de tallar radicalment amb les meues arrels formatives i socials i l'ansietat per trobar

un camí propi, exclusiu, al marge de tots, fins i tot del nucli més fals i potent: la família. Una de les primeres normes que em vaig imposar fou la de viure al marge de la família. Ho vaig plantejar, exigir. Necessitava viure a part, tot i que en la mateixa casa (com ara, aleshores era impensable comprar-te un pis o llogar-lo). Viuria a la cambra, en una habitació que abans havia estat un galliner, tot reemplaçant una merda per una altra. Era una condició *sine qua non* perquè no me n'anara (no sabia on, però me n'hauria anat). I aquesta vegada era de debò, vaig advertir amb una expressió d'intolerant, no com l'altra, l'anterior, que vaig eixir de casa de bon matí ben decidit a menjar-me el món i a la nit vaig tornar perquè tenia gana. Sempre he estat un individu sensible a les penalitats materials. Però ara estava fart i necessitava una acció, un gest que calmara en part el meu insondable neguit i que alhora palesara la meua total disconformitat.

Havia abandonat els estudis com a acte conscient contra les bones normes. Volia abandonar la família, però com que el meu poder adquisitiu m'ho impedia els vaig obligar, sota l'amenaça que em perdrien de vista (de gust ho haurien fet, però la societat de la qual eren integrants significatius no ho hauria entès), a proporcionar-me un racó en el qual, si més no il·lusòriament, em sentira més lliure.

Amb vint-i-un anys feia la meua vida. Entrava i eixia del meu racó quan em venia de gust. Tenia treballs espo-

ràdics, temporals, per tal que res ni ningú disposara de mi més enllà del que era imprescindible. Amb vint-i-un anys pretenia ser un jove lliure però era un desastre als ulls de les convencions més oficials. Ho era, en efecte. Encara ho sóc, en la vida privada. Potser sempre ho seré des del convenciment inalterable que és inútil, fatigós, lluitar contra un destí al qual sembles predestinat. Ho dic sense queixar-me de la dissort o apel·lar al penediment pels errors comesos. Ara ho tinc assumit, però llavors volia canviar l'averany que m'oprimia cercant les drecceres contràries, endinsant-me pels camins que m'allunyaven de tot allò que odiava. I odiava moltes coses, perquè gairebé tot m'abassegava. Així doncs, entrava i eixia quan em donava la gana. Treballava en els oficis més feixucs i denigrants per procurar-me la llibertat de vida que amb dubtes, amb inseguretat, desitjava. Treballava netejant sèquies de marjal, enfangat fins als genolls, barallant-me amb enormes rates que fugien de la junça que segava, juntament amb tipus que bevien un vi de bóta infecte sota una calor sufocant, de sis de la matinada a dues del migdia, per quatre-centes vint-i-cinc pessetes diàries, quan hi anava, perquè no tots els dies estava disponible.

Eixia totes les nits. Totes. Era una partícula solitària en l'univers nocturn valencià. Ploguera o fera un fred fastigosament humit eixia a la recerca d'illes d'èxtasi en la immensa oceanografia del tedi. Dormia poc, aleshores perquè m'agradava la nit, ara perquè l'ansietat o

el costum de no haver dormit han avesat el meu cos a l'insomni. De vegades no sabia on anar. Marxava de casa havent sopat amb la idea d'arrecerar-me on fóra i amb qui fóra. Tant feia. Eixia sol o amb els més oficialment indesitjables. A les nits trobes de tot (sobretot de tot). A causa d'una úlcera duodenal no em vaig fer alcohòlic. No li estic agraït, a l'úlcera, senzillament ho constate. Bevia tres copes i l'estómac em rebentava, m'irradiava el dolor fins a l'esquena. Em revoltava no poder beure l'alcohol que em desinhibira, que m'ajudara a penetrar mons prohibits, causes moralment perseguides. Necessitava l'estímul de l'alcohol però la meua úlcera era més resistent que el desig constant d'insensatesa.

Aleshores un dels meus ocis preferits era el joc. Encara ho és, però amb matisos. Vull dir que no em considere cap ludòpata, però em fascina. He tingut tots els vicis però no n'he caigut irremeiablement en cap (també en això sóc un fracassat). Tanmateix, de tots el joc és el que més m'atrau. És el que més correspondència manté amb la personalitat de qui el practica. Allò que un és en el joc ho és en la vida; una extensió dels teus dubtes, de la teua gosadia, dels trets personals que et caracteritzen. En el joc és on més comptes pendents tinc, per fascinació i temor. Com un trauma inesborrable. Una ferida mental que s'obrí una nit de juny del 1972, en una partida de copo.

Un dia per setmana jugava al copo. Juntament amb el pòquer era el que més m'entusiasmava. Al pòquer jugàvem al casino del poble. Si la partida era «seriosa» ho fèiem al reservat del primer pis, si era normal a la planta baixa. Tant en un lloc com en l'altre sempre hi havia deu o dotze espectadors tafanejant. Era per això que al copo, que apostàvem més fort, jugàvem en privat, a casa de Java. De tot el que perdies o guanyaves al casino, se n'assabentaven al poble. D'altra banda, com més gent observava una partida, més «cremaors» hi havia al teu voltant.

A casa Java només hi entraven els jugadors. Amb excepcions, és clar. Allí, durant aquella partida que conservaré sempre en la memòria, vaig conèixer el Rubio. Duia un vestit de lli blanc, una camisa de seda també blanca i unes botes de mitja canya acabades en punta. Ros, de cabells frondosos i amotinats, tenia una presència colpidora, aparença nòrdica, per bé que les seues formes, la manera innata de produir-se, s'atenien a les convencions llavors a l'ús del mascle mediterrani.

El Rubio hi arribà cap a les dues de la matinada, just en el moment que al mig de la taula hi havia acumulades

nou mil pessetes (nou mil de l'any 72) que ningú gosava copar en la totalitat. Java ens el va presentar. Ens saludà amb un discret moviment del cap per no interferir en la tensió ambiental i segué enfront de mi i darrere de Tan, compare de cartes procedent d'un municipi de l'Horta Nord. A penes li vam fer cas, capficats com estàvem a arrambar una quantitat extraordinària, insòlita. Al marge de Tan, Java i jo, el quartet el completava Juanito el Moro, personatge entranyable que anys després fugiria escopetejat del poble devent a la ratlla d'un milió de pessetes a diversos veïns benestants que havien confiat en la seua paraula, ignorants de les seues íntimes febleses.

Damunt la taula —es fa necessari reiterar-ho— «dormien» nou mil pessetes. Entre unes coses i altres aleshores jo en guanyava unes cinc mil mensuals. Feia servir el copo com una mena d'activitat laboral extra que m'ajudara a arredonar la nòmina. Des que la cobejada quantitat era el nostre objecte del desig havia tingut, en alguna mà de la partida, cartes bones per arriscar-me a copar el total. El copo, però, té una norma fonamental: no pots jugar-te el que no tens, per la raó inexcusable que si ho fas, i perds, no pots restituir a la taula allò que li has robat. Tanmateix, sabia que cap altre membre de la timba duia prou per copar les nou mil. L'única possibilitat de rebaixar almenys la xifra era, malgrat tindre bones cartes, jugar-te el màxim que duies. Però a la butxaca no em quedava res, ho havia perdut tot. No ho vaig dir per no ser eliminat i que m'impediren recuperar bona part dels

meus diners, que «dormien» al centre de la taula. Al cap i a la fi, amb les meues pèrdues hi havia contribuït decisivament. Com se sol dir en les timbes, perdia el que no estava escrit. Si s'havien acumulat nou mil pessetes era perquè l'estratègia d'apostes parcials havia farcit el pot fins convertir-lo en una suma ideal. Aleshores vaig rebre, a mà, quatre cartes amb les quals era gairebé impossible perdre. Gairebé: llevat que tingues els quatre asos, és possible perdre.

Per a qui no conega el joc del copo explicaré breument que es tracta de «matar», entre les quatre cartes que tens, la carta del mateix pal que t'ha servit la banca. Un joc senzill però criminal (paraula de víctima). Vaig rebre el rei d'espases, l'as d'oros, el rei de copes i el deu de bastos (encara que passaren mil anys les recordaria). Tenia l'handicap que estava a mà, és a dir, que la banca no havia descobert cap carta i les que havia repartit a cada jugador les desconeixia. De sobte l'ansietat s'apoderà de mi. I el temor. Però també la quimera d'endur-me les nou mil, la perspectiva d'un estiu despreocupat d'allò que més m'inquietava: portar sovint, com es deia, mil pessetes a la butxaca.

Vaig alçar un dit per demanar una mica de temps. El Rubio m'adreçà una mirada amb el front arrufat, com si el sol fet de dubtar fóra un crim execrable. Les mirades dels altres convergiren en el meu rostre tens, en la meua respiració audible, en el meu desassossec. En les partides sempre m'havia mostrat com un tipus que no vacil·lava

a fer les coses més inimaginables. Però això només era de cara a l'exterior, un posat impostat, un mur d'auto-defensa; segons en quins ambients es fa indispensable exigir un respecte. De totes maneres vaig rebre indicis de comprensió. El dubte d'un gran copo mereix tindre's en compte. La mirada de menyspreu del Rubio, però, em molestava. ¿No podia entendre el que m'estava jugant? ¿Per què un nouvingut que no em coneixia de res em pressionava amb el seu esguard? ¿Què en sabia, de mi, per dirigir-me amb la impunitat de la confiança aquells llambrecs de menyspreu que em projectava la lluïssor dels seus ulls? Des de l'inici de les partides de copo nocturnes mai s'havia acumulat una quantitat semblant. Diguem-ne que era una jugada històrica (sens dubte per a mi ho fou).

Em vaig alçar, vaig fer una volta per la saleta i vaig tornar a la taula. Tot plegat, vint o vint-i-cinc segons en què no vaig pensar en res que no fóra perdre. Ho intentava però no podia reflexionar. Em justificava en què estava a mà i em resultava impossible saber aproximadament quines cartes restaven a la banca. Em debatia entre ser un covard o un agosarat. Si haguera dut el mateix joc a peu, al marge de l'avantatge de saber les cartes que havien eixit, hauria tingut més temps, més serenitat, per decidir-me. A mesura que passaven els segons la impaciència dels altres augmentava. Podia copar la meitat de les nou mil, o una quarta part. Tant feia, perquè no podia respondre a cap de les dues quantitats.

Ara, si amb les cartes que duia no ho copava tot quedaria com un apocat, com algú que no té el que s'ha de tindre. Tothom se n'assabentaria. Les jugades «històriques» no gaudien de la discreció. Hi havia, doncs, una qüestió de prestigi, d'amor propi. Ja ho he dit: un és en la vida allò que és en les timbes. El més interessant del joc és la personalitat d'un jugador. Si és excepcional se l'excusa amb gust de qualsevol defecte. De manera que o tot o res, em vaig afanyar a concloure. El res, però, suposava un estiu funest, un desànim que m'imbuiria d'inseguretat, la retirada temporal de l'oci que més m'apassionava. «Torrent està en *boxes*», dirien.

El Rubio s'encengué un cigarret i en la forma de fer-ho vaig observar una reiterada expressió de desdeny, un gest d'intolerància vers la meua vacil·lació. El soroll de la mistera arribà com un senyal d'alerta al meu cervell confús, atemorit i il·lusionat alhora. Vaig sospirar cansat d'una tensió que ja no suportava. Ho vaig dir fastiguejat de dubtar, fatigat de ser el centre d'atenció, per sobreposar-me a una aprensió que a mesura que transcorrien els segons feia minvar la meua credibilitat:

—Cope.

—¿El total o una part? —em preguntà Java, en aquella jugada la banca, infonent de dubtes el meu dubte evident.

—He dit que cope.

Resolutiu, vaig estendre les quatre cartes. El fum d'una calada del Rubio s'escampà sota la llàntia, a dos pams de

l'epicentre de la taula, i il·luminà, enfocà, l'illa del tresor. Tot seguit la banca, després de mirar la carta, la va llançar: l'as d'espases caigué damunt del meu rei del mateix pal. Vaig desitjar que la terra se m'haguera engolit.

—Mala sort, tio —em consolà amb una certa ironia el Rubio. Féu dues xuclades al cigarret, com si el succés només fóra un episodi normal, l'inconvenient quotidià d'una partida.

El pitjor, però, encara no s'havia produït: confessar que no duia un gallet a la butxaca. Ras i curt: els havia atracat. Quan vaig anunciar el meu inexistent *resto* de nou m'adreçaren les mirades, aquesta vegada inquisitivament. Amb un acte de virtut inútil, vaig remenar-me les butxaques tot demostrant la inexcusable voluntat de complir amb el meu deure, amb el meu deute de jugador legal. El Moro s'emprenyà, Tan i Java em van renyar. ¿Com recuperarien ells els diners que també havien perdut? El Rubio va intervindre:

—¿Algú de vosaltres porta les nou mil per respondre?

Ningú.

—Esta partida és una fal·làcia —digué.

—¿Fal·làcia? —el Moro se sentí al·ludit.

—Amb les cartes d'ell, ¿no hauríeu fet el mateix? —preguntà el Rubio.

Silenci. Era obvi que haurien copat.

—Tots hauríeu fet trampa —els acusà—. Quan ningú pot respondre al total, la partida s'ha de suspendre.

–Això no el disculpa –digué Java.

–Tampoc a vosaltres.

–¿Dus els diners per copar? –el desafià el Moro.

Com si haguera esperat que li ho preguntaren, el Rubio tragué un feix de bitllets, els va comptar amb parsimònia i arrossegà divuit mil pessetes fins al centre de la taula.

–¿Vols cartes? –preguntà la banca.

–Cope el total amb les teues –assenyalà al Moro, el jugador que després de mi tenia dret a copar.

–¿Sense mirar-les?

–Sense mirar-les.

Si perdia se n'acumularien trenta-sis mil. Estava just a l'altra punta del Moro, que va tornar a mirar les cartes. No eren bones i va somriure:

–¿Series capaç?

–Si ningú de vosaltres vol copar ho faig jo. ¿D'acord?

Ho estàvem. La possibilitat de fer un pot amb trenta-sis mil pessetes ens omplia de goig. Llavors hauríem arribat a un pacte, una nova clàusula que permetria, sense necessitat de respondre, copar el total o parcials per rescabalar-nos.

–Estàs boig –li ho recriminà Java.

–Tira les cartes d'una puta vegada –contestà el Rubio amb decisió.

–Escolta...

–Escolta'm tu a mi. Si perd, hi haurà trenta-sis mil pessetes damunt la taula. Doncs bé, em jugaré les tren-

ta-sis mil amb les cartes de l'altre –assenyalà a Tan–.
¿Vale?

–Ei, un moment –féu Tan–. En primer lloc, ens has de demostrar que dus eixa quantitat de diners. En segon lloc, després de jugar amb les meues ja no tindràs més oportunitats. Si ho acceptes, per mi avant.

El Rubio tornà a traure el feix de bitllets i va comptar a la vista de tots les trenta-sis mil. Ho feia de nou amb parsimònia, conscient que a nosaltres ens queia la bava per la quantitat de diners que manejava. Encara li van sobrar uns quants bitllets de mil. No se'ls va guardar. Els va deixar al costat de les trenta-sis mil, potser tot pensant que admetriem, si perdia, que es jugara eixe *resto*.

–Com heu comprovat, puc respondre. Accepte l'aposta i les condicions. Tira la carta.

Java no la va llançar, la va ensenyar: el set d'oros. El Rubio ordenà al Moro que mostrara les d'ell. Durant uns moments, el Moro restà en un silenci sepulcral, molt decebut. Tot seguit, amb un filet de veu gairebé inaudible, li digué que havia guanyat, anunci perfectament inútil perquè tots ho havíem intuït observant la cara anèmica que feia. D'una revolada Tan li arrabassà les cartes i les va escampar a la taula. Entre les quatre hi havia el vuit d'oros; un esquifit i ridícul vuit d'oros, definit en l'argot com una carta-*basura*, rebia un premi de divuit mil pessetes. Divuit mil amb una sola jugada. Una jugada històrica per a tots nosaltres, perpetrada per un individu

que no semblava embogir d'alegria, per un paio que es jugava els diners com si foren cromos del Coyote. La taula neta, jo deutor. Tots humiliats per un simple espectador que, havent comprovat el menyspreable temor que ens engarrotava, s'havia apressat a polir-nos. Amb l'actitud d'hàbit d'un rei del joc, el Rubio imposava la monarquia absoluta.

—¿Com vols que t'ho pague? —li vaig preguntar amarat per un desencant inenarrable.

—Com pugues.

Com podria fer-ho era un misteri la llum del qual residia en els metres, quilòmetres de sèquia que havia de segar. M'ho digué sense altivesa però amb un capteniment que agullonava. Per comprometre'm més enllà de la paraula donada, com un aval que ningú amb una mica de seny podia avalar, li vaig signar un paper amb la quantitat que li devia. La signatura d'un deute era un costum que havia esdevingut llei entre nosaltres, com una prova reconeguda i ratificada pel deutor. Agafà els diners i esmicolà el paperet. No sabia com interpretar-ho, però no li ho vaig preguntar perquè en el fons albergava un bri d'esperança que aquell gest fóra un acte de magnanimitat, la piadosa actitud d'un jugador sobrat que havia intervingut en una jugada per a ell senzilla i que en tenia prou amb les nou mil de la taula.

Abatut, el Moro mirava insistentment les seues cartes, baixes i amb escasses possibilitats de victòria. No ha-

via de lamentar el fet d'haver intentat copar-ho tot amb aquelles cartes. Cap de nosaltres ho hauria fet. Només un individu amb la inefable vocació de tafur del Rubio era capaç d'una bogeria semblant.

Edicions Bromera